

Valsts pētījumu programmas
"Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība"
zinātniskās un sociālās ietekmes
vidusposma izvērtēšanas pārskats
(īstenošanas periods
21.12.2023.-20.12.2024.)

Rīga, 2025

Saturs

Programmas regulējums	3
Programmas mērķi un uzdevumi	3
Konkursa norise	4
Īstenošana, uzraudzība	5
Projekts “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)”	6
Projekta pamatinformācija	6
Informācija par projekta finansējuma izlietojumu	7
Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi	7
Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā	8
Sociāli ekonomiskā ietekme	8
Komunikācija un publicitāte	9
Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem	9
Projekta zinātniskie rezultāti	10
Secinājumi.....	12

Programmas regulējums

Valsts pētījumu programmu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" (turpmāk – programma) regulē sekojošs normatīvais satvars:

[Zinātniskās darbības likums](#) (pieņemts 2005. gada 14. aprīlī);

[2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība"](#) (turpmāk – MK Noteikumi);

[2023. gada 17. oktobra Ministru kabineta rīkojums Nr. 677 "Par valsts pētījumu programmu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" 2023.–2025. gadam"](#) (turpmāk – MK rīkojums);

[Valsts pētījumu programmas "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība 2023.-2025. gadam" atklātā konkursa nolikums](#) (turpmāk – nolikums)

Programmas mērķi un uzdevumi

Programmas virsmērķis ir veicināt Latvijas sabiedrības saliedētību, noturību un savstarpējo uzticēšanos nacionālas, demokrātiskas, kopīgās vērtībās balstītas Latvijas attīstībai.

Programmas mērķis ir attīstīt Latvijas pilsoniskajā sabiedrībā un informācijas telpā notiekošo procesu pētniecību, pētīt to mijiedarbību, sociālo un ekonomisko ietekmi uz sabiedrības saliedētību un savstarpējo uzticēšanos, radīt jaunas zināšanas, integrēt tās mācību saturā un veicināt pētījumos balstītu nozaru politiku veidošanu un lēmumu pieņemšanu.

Programmas uzdevumi:

1. pētīt un attīstīt jaunu zināšanu bāzi par aktuālajām tendencēm saliedētības, sadarbības un savstarpējās uzticēšanās jomā Latvijas sabiedrībā, dažādās sociālajās un demogrāfiskajās, tostarp jauniešu, mazākumtautību, jaunatbraucēju, grupās, to iemesliem un cēloņiem, tai skaitā:
 - Latvijas valstiskuma, piederības Latvijas Republikai, nacionālās identitātes apziņas attīstību;
 - pilsoniskās sabiedrības aktivitāti kontekstā ar sabiedrības formālo un neformālo pašorganizēšanos, iedzīvotāju sociālo un ģeogrāfisko mobilitāti, pakalpojumu pieejamību, lauku iztukšošanos, reģionālo distancēšanos, kas nosaka iedzīvotāju izvēles un uzvedības maiņu, tostarp identitātes un piederības apzināšanos, sociālās attiecības un savstarpējo solidaritāti; informācijas vides, plašsaziņas līdzekļu un digitālo pakalpojumu ietekmi uz sabiedrības sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, uzticēšanos valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedrības kopējo psiholoģisko noturību, kā arī pilsonisko aktivitāšu ietekmi uz mediju satura radīšanu, izmantošanu un izplatīšanu, arī uz Latvijas mediju vides noturību un konkurētspēju;
 - Latvijas sabiedrības saliedētību, skatot to kontekstā ar valsts valodas apguvi un lietojumu sabiedrībā.
2. pētīt un radīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības un sabiedrības grupu (īpaši bērnu un jauniešu, to, kas plaši izmanto digitālos medijus un digitālajās platformās pieejamo saturu, kā arī to, kas dzīvo Latvijas un Eiropas Savienības pierobežā) medijpratību, kā arī par medijpratības, tai skaitā informācijpratības un kritiskās domāšanas, veicināšanu Latvijā, tās attīstības tendencēm un nozīmi iedzīvotāju lēmumu pieņemšanas procesos gan individuālā, gan pilsoniskā līmenī, stiprinot demokrātiskās vērtības kopumā;
3. attīstīt pieejas, lai novērtētu pilsoniskās sabiedrības sociālo un ekonomisko ietekmi, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtību, mentālo veselību, pašīstenošanos, līdzdalību 5 un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī sociālās inovācijas, paplašinot zināšanas un izpratni par pilsoniskās sabiedrības līdzšinējo un potenciālo pienesumu minētajās jomās valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Programmas horizontālie uzdevumi:

- veidot un finansēt starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
- attīstīt daudzdimensionālas pilsonisko sabiedrību ietekmējošo faktoru fundamentālās un lietišķās pētniecības metodes un prakses, tai skaitā digitālās, un sekmēt to izmantošanu pētniecībā;
- attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar dažādām sabiedrības grupām (tostarp jauniešiem, mazākumtautībām, jaunatbraucējiem), īpaši ar nevalstiskajām organizācijām, kas ir aktīvas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, gan reģistrētām, gan neformālām pilsoniskās sabiedrības grupām un kopienām, tostarp Latvijas reģionos un diasporā;
- stiprināt izglītības un pētniecības procesus, tostarp integrējot pētniecību augstākās izglītības studiju procesā un integrējot pētījumu rezultātā gūtās zināšanas studiju un mācību saturā; - sniegt atbalstu pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politikas, kā arī plašsaziņas līdzekļu politikas īstenošanā, izstrādājot metodoloģiju un veicot situācijas izpēti, izstrādāt ieteikumus rīcībpolitikai un indikatīvo rādītāju ieteikumus;
- sniegt atbalstu pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politikas, kā arī plašsaziņas līdzekļu politikas īstenošanā, izstrādājot metodoloģiju un veicot situācijas izpēti, izstrādāt ieteikumus rīcībpolitikai un indikatīvo rādītāju ieteikumus;
- informēt sabiedrību par pētniecības gaitu un rezultātiem, veicinot sabiedrības izpratni par pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas attīstības un informācijas sabiedrības vēsturisko attīstību un aktuālajiem procesiem un pētniecības lomu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā;
- nodrošināt pētniecības rezultātu publisku pieejamību, tai skaitā publicēt rezultātus brīvpiekļuves žurnālos un deponēt jauniegūtos pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu pielietojamību atbilstoši "FAIR" (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) principiem (atrodami, pieejami, sadarbspējīgi un atkārtoti lietojami).

Programmas īstenošanas laikā sasniedzamie rezultāti:

- attīstīts cilvēkkapitāls humanitārajās un sociālajās zinātnēs, pētniecībā iesaistīti jaunie zinātnieki un diasporas zinātnieki; sagatavotas pierādījumos balstītas rīcībpolitikas rekomendācijas un datu kopas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības saliedētības un demokrātijas politikas plānošanai, īstenošanai, monitoringam un ietekmes izvērtēšanai, piedāvāti ieteikumi valsts valodas un jaunatnes politikas turpmākai attīstībai;
- attīstītas jaunas vai pilnveidotas esošās mācību programmas, to moduļi vai kursi vidējā un augstākajā izglītībā; - publicēti oriģināli zinātniskie raksti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos Q1 vai Q2 kvartiles izdevumos un citos šajās datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- citu veidu publikācijas (tai skaitā monogrāfijas, konferenču materiāli).

Konkursa norise

Konkurss tika izsludināts 2023. gada 25. oktobrī, ar projektu pieteikumu iesniegšanas termiņu 2023. gada 16. novembrī. [Oficiālais paziņojums](#)

Konkursa ietvaros plānots finansēt vienu projektu par MK rīkojuma 6. punktā noteikto visu programmas uzdevumu izpildi, nosakot, ka maksimālais projekta finansējums ir 1 162 500 *eiro*. Viena projekta īstenošanai paredzēti 24 mēneši. Atklātajā konkursā tika saņemti divi projekta pieteikumi, kas tika novērtēti kā atbilstoši konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, un ārzemju eksperti veica projektu pieteikumu

zinātnisko izvērtēšanu. Detalizēta informācija par projektu izvērtēšanu pieejama [projektu pieteikumu atklātā konkursa izvērtēšanas pārskatā](#).

Konkursa rezultātā tika pieņemts lēmums par projekta pieteikuma VPP-KM-SPASA-2023/1-0002 "**Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)**" finansēšanu. Projekta pieteikumam tika piešķirts finansējums **1 162 500 eiro** apmērā. Projekts jāīsteno no 2023. gada 21. decembra līdz 2025. gada 20. decembrim.

Īstenošana, uzraudzība

Kultūras ministrija ir noteikta par atbildīgo institūciju programmas īstenošanā. Programmas uzraudzības struktūra veidota, lai nodrošinātu gan projekta progresu, gan rezultātu sasniegšanu, gan arī finansējuma efektīvu izlietojumu, vienlaikus pozicionējot projekta rezultātus plašākā stratēģiskā kontekstā. Programmas **stratēģiskās vadības padome**, kuras sastāvā ir pārstāvji no Kultūras ministrijas, Aizsardzības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts kancelejas, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes, NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra, Sabiedrības integrācijas fonda, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda padomes, Latvijas Pašvaldību savienības, kā arī biedrības "Par latviešu valodu" un Tirgus un sabiedriskās domas izpētes centra SKDS, sniedz konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā un paredzēts, ka tā sniegs viedokli par programmas rezultātiem arī pēc tās noslēguma. **Programmas īstenošanas un uzraudzības komisija** (turpmāk – komisija) regulāri seko projekta izpildes progresam. Savukārt **Latvijas Zinātnes padome** (turpmāk – LZP) nodrošina programmas ieviešanu, sniedzot konsultācijas projekta īstenošanai par jautājumiem, kas saistīti ar projekta īstenošanu, veicot finanšu un rezultātu izpildes uzraudzību, kā arī projekta zinātnisko rezultātu izpildes monitoringu un programmas īstenošanas un sasniegto rezultātu analīzi.

LZP projekta īstenošanas uzraudzību veic trīs virzienos – zinātniskā ekspertīze, projekta rezultātu izpildes uzraudzība un finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzība. Zinātniskās ekspertīzes laikā ārvalstu zinātniskie eksperti vērtē, vai projektā izmantotās zinātniskās pieejas, metodes, pētniecības resursi ir atbilstoši, lai sasniegtu iecerētos mērķus. Projekta rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP vērtēja sākotnēji plānoto rezultātu sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam projekta vidusposmā. Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP pārbaudīja projekta izdevumus, ņemot vērā projekta finanšu pārskatā iesniegtos datus.

Pēc projekta 12 mēnešu norises tā īstenošanai iesniedza vidusposma zinātnisko pārskatu, ko izvērtēja neatkarīgi ārvalstu eksperti, vērtējot projekta zinātnisko devumu, sasniegto un potenciālo projekta ietekmi un tā īstenošanu, un rekomendēja "**Turpināt projektu**". Ekspertu sniegtie komentāri un secinājumi integrēti šī pārskata saturā.

Projekts “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)”

Projekta pamatinformācija

Projekta numurs: VPP-KM-SPASA-2023/1-0002

Project title: *Vectors of Societal Cohesion: from cohesion around the nation-state (2012-2018) to a cohesive civic community for the security of the state, society and individuals (2024-2025)*

Piešķirtais finansējums: 1 162 500 eiro

Projekta iesniedzējs: Latvijas Universitāte (LU)

Projekta vadītājs: Dr.phil. Māris Kūlis

Zinātnes nozares:

- Citas sociālās zinātnes, tai skaitā starpnozaru sociālās zinātnes un militārā zinātne (primārā nozare)
- Socioloģija un sociālais darbs
- Filozofija, ētika un reliģija

Prioritārie virzieni zinātnē:

- Demogrāfija, sports, atvērta un iekļaujoša sabiedrība, labklājība un sociālā drošumspēja
- Klimata pārmaiņas, dabas aizsardzība un vide
- Latvijas valstiskums, valoda un vērtības, kultūra un māksla
- Valsts un sabiedrības drošība un aizsardzība
- Zināšanu kultūra un inovācijas ekonomiskajai ilgtspējai

Viedās specializācijas (RIS3) joma: Sociālo un humanitāro zinātņu nozares ar horizontālu ietekmi RIS3

Projekta mērķis: Mērķis ir analizēt Latvijas saliedētības politiku, tostarp veikt datu vākšanu un politikas izvērtēšanu, integrējot filozofiju, socioloģiju un ekonomiku, lai izprastu aktuālās saliedētības problēmas un formulētu visaptverošus politikas ieteikumus.

Projekta tematiskais uzdevums: Attīstīt pieejas, lai novērtētu pilsoniskās sabiedrības sociālo un ekonomisko ietekmi, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtību, mentālo veselību, pašīstenošanos, līdzdalību un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī sociālās inovācijas, paplašinot zināšanas un izpratni par pilsoniskās sabiedrības līdzšinējo un potenciālo piesaistīto minētajās jomās valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Pētīt un radīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības un sabiedrības grupu (īpaši bērnu un jauniešu, to, kas plaši izmanto digitālos medijus un digitālajās platformās pieejamo saturu, kā arī to, kas dzīvo Latvijas un Eiropas Savienības pierobežā) medijpratību, kā arī par medijpratības, tai skaitā informācijpratības un kritiskās domāšanas, veicināšanu Latvijā, tās attīstības tendencēm un nozīmi iedzīvotāju lēmumu pieņemšanas procesos gan individuālā, gan pilsoniskā līmenī, stiprinot demokrātiskās vērtības kopumā.

Pētīt un attīstīt jaunu zināšanu bāzi par aktuālajām tendencēm saliedētības, sadarbības un savstarpējās uzticēšanās jomā Latvijas sabiedrībā, dažādās sociālajās un demogrāfiskajās, tostarp jauniešu, mazākumtautību, jaunatbraucēju, grupās, to iemesliem un cēloņiem.

Projekta kopsavilkums: Strauji mainīgajā globālajā kontekstā, ko raksturo digitālie jauninājumi un tādas kritiskas problēmas kā Ukrainas konflikts un klimata pārmaiņas, mūsu projekts meklē inovatīvus veidus, kā veicināt sociālo saliedētību un pilsonisko līdzdalību. Uzsvērot starpdisciplināru pieeju, projekta mērķis ir visaptveroši analizēt Latvijas saliedētības politiku, aptverot tās attīstību, īpatnības un pārvaldību. Tas ietver filozofisku, socioloģisku, ekonomisku, vides un psiholoģisku aspektu integrēšanu. Galvenās jomas ir sabiedrības saliedētība un identitātes veidošanās, mediju vide un informācijas noturība, valodas un kultūras integrācija, sociālekonomiskā ietekme un ilgtspējīga attīstība. Turklāt projektā iekļautas atvērtās zinātnes aktivitātes un liels uzsvars likts uz zinātnisko komunikāciju, lai nodrošinātu plašu izplatīšanu un ietekmi. Projekta ietvaros tiks sagatavotas recenzētas publikācijas dažādās nozarēs un tiks iesaistīti politikas veidotāji,

lai izstrādātu īstenojamus ieteikumus, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu sociālās kohēzijas un pilsoniskās sabiedrības pētniecības jomā.

Atslēgas vārdi: Sociālā saliedētība, pilsoniskā līdzdalība, daudznazaru analīze, politikas inovācijas, pilsoniskā sabiedrība

Informācija par projekta finansējuma izlietojumu

Projekta ietvaros **izlietotais finansējums** 12 mēnešu periodā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim (izlietotais finansējums tiek uzskaitīts kalendāro gadu periodā):

Projekta numurs	Gads	Atlīdzība (eiro)	Preces un pakalpojumi (eiro)	Netiešās izmaksas (eiro)	Kopā (eiro)
VPP-KM-SPASA-2023/1-0002	2024	325644.35	26600.94	50320.79	412566.08

Zinātniskā izcilība un galvenie zinātniskie sasniegumi

Projekta ietvaros tiek īstenota padziļināta Latvijas sabiedrības saliedētības politikas analīze kopš 1991. gada, balstoties uz *Stipras un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam* un globālajām attīstības tendencēm. Lai sasniegtu mērķus, izvēlēta starpdisciplināra pieeja, apvienojot filozofiju, socioloģiju, jurisprudenci, ģeogrāfiju, ekonomiku, sociālās un kultūras studijas.

 Darba grupa **“Socioloģija”**, izmantojot kvantitatīvās metodes, veic pētījumu par sabiedrības saliedētības jautājumiem. Tā ietvaros ir:

- izstrādāta apjomīga anketa ar vairāk nekā 90 jautājumiem par piederību, pilsonisko līdzdalību, uzticēšanos, solidaritāti, mediju lietojumu u.c.;
- sagatavota tehniskā specifikācija un izsludināts iepirkums reprezentatīvam pētījumam ar 2000 respondentiem.

Anketā ietverti tādi jautājumi kā piederības sajūta, identitāte, pilsoniskā izpratne, politikas ietekme, uzticēšanās un solidaritāte, ģeopolitiskā situācija, sociālā atmiņa, attieksme pret karu, mediju lietošanas paradumi un medijpratība. Projekta komanda plāno pabeigt visas intervijas līdz 2025. gada februārim, tad notiks datu tīrīšana, kodēšana un analīze. Paralēli veikta atsevišķa tiešsaistes aptauja par etnisko grupu integrāciju un sociāli ekonomisko mobilitāti Latvijā. Lauka darbs tika pabeigts 2024. gada decembrī, šobrīd notiek datu apstrāde.

 Darba grupai “Socioloģija” sadarbojoties ar darba grupu **“Socioekonomiskā pētniecība”** tiek veikts arī eksperimentālais pētījums par to, kā kultūras notikumi vai pasākumi var ietekmēt pilsonisko iesaisti un sadarbību. Dati iegūti, izmantojot līdzdalīgās novērošanas metodi, analizējot vairāk nekā 15 kultūras aktivitātes Rīgā, Liepājā un Gulbenē. Tāpat analizēti starptautiski pasākumi un to loma pilsoniskās līdzdalības veicināšanā. Tiek plānots, ka novērojuma rezultāti tiks izmantoti rīcībpolitikas ieteikumu un zinātnisko publikāciju izstrādei.

 Darba grupa **“Identitāte un vērtības, pamatjēdzieni”** turpina pētījumus par konstitucionālo identitāti, pilsoniskajām vērtībām un galvenajiem sociālajiem jēdzieniem. Analizētas piederības, kolektīvās noturības, uzticēšanās un sociālās iekļaušanas vēsturiskās un ideoloģiskās saknes, tomēr atklātas arī dziļākas filozofiskas un konceptuālas problēmas. Pētījumā tiek aktualizēti jautājumi par saliedētības būtību un iespējām mūsdienu sabiedrībā, kritiskā analīze parādījusi neskaidrības politikas dokumentos, uzsverot nepieciešamību pēc padziļinātas teorētiskās izpētes, lai pilnveidotu saliedētības politikas pamatus.

 Darba grupa **“Kopienas līdzciecība”** pētījumos koncentrējas uz diviem būtiskiem sabiedrības saliedētības jautājumiem: (1) jaunpienācēju integrāciju lauku teritorijās un (2) vietējo kopienu attieksmi pret starptautiskajiem studentiem Latvijā. Analīze rāda, ka jaunpienācēji, kuri ir svarīgi lauku attīstībai, bieži saskaras ar vietējo iedzīvotāju negatīvu attieksmi. Tāpat uzsākta nacionālo un reģionālo plānošanas dokumentu izvērtēšana, lai analizētu, kā šajos plānos paredzēta jaunpienācēju piesaiste un integrācija vietējās

kopienās. Projekta otrajā pētniecības virzienā, balstoties uz sabiedriskās domas aptauju, tiek pētīta Latvijas iedzīvotāju attieksme pret starptautiskajiem studentiem, kuru skaits augstākās izglītības iestādēs strauji pieaug. Pirmajā projekta gadā veikta zinātniskās literatūras un iepriekšējo pētījumu analīze par starptautisko studentu pieredzi Latvijā un sabiedrības attieksmi pret ārzemniekiem. Ir izstrādāti un aptaujā iekļauti jautājumi, kuru kvantitatīvā analīze plānota nākamajā gadā.

▣ Divas darba grupas pēta sabiedrības **medijpratību** un **valodas vērtību**, analizējot latviešu valodas attīstību un valodas politikas izaicinājumus digitālās transformācijas un migrācijas kontekstā, lai veiktu saliedētības politikas attīstības dinamikas analīzi.

▣ Darba grupa **“Noturība, kopiena un garīgā labklājība”** savā pētījumā pievērsusies sabiedrības saliedētības, noturības, garīgās veselības un drošības savstarpējo saistību jautājumiem. Tiek analizēts, kā aktīva pilsoniskā līdzdalība, savstarpējo attiecību veidošana un kritiskā domāšana veicina garīgo veselību, samazinot depresiju un trauksmi, savukārt sabiedrībās ar zemu saliedētību novērojams augstāks stress, garīgās veselības traucējumi un zemāka labklājība sociālās izolācijas un sabiedrības sadrumstalotības dēļ.

▣ Darba grupa **“Jurisprudence”** pēta Latvijas konstitucionālās identitātes attīstību un sociālās saliedētības tiesiskos aspektus, īpaši analizējot nodokļu politiku, sociālās apdrošināšanas sistēmu un augstāko tiesu dialogu ar Eiropas tiesām. Izpētīti nodokļu un sociālās apdrošināšanas politikas aspekti kā sabiedrības stabilitātes pamats un analizēta Latvijas konstitucionālās identitātes izpratne tiesu praksē un tās atzīšana starptautiskajā līmenī.

▣ Darba grupa **“Atvērtā zinātne”** veicina atvērtās zinātnes principus, izmantojot praktisku un lokālu pieeju kultūras dzīves un pilsoniskās līdzdalības aktivizēšanai. Pētījumi atklāj sabiedrības skepsi pret politiskām un zinātniskām iniciatīvām, norādot, ka plaša mēroga pasākumi bieži nerasniedz plašāku auditoriju. Efektīvāka izrādās vietējā, praktiskajos jautājumos balstīta pieeja, kas palīdz pārvarēt sociālos burbuļus un paplašināt iesaisti.

Projekts būtiski veicina zinātnisko izpratni par sabiedrības saliedētības mehānismiem Latvijā, sniedzot gan teorētisku ietvaru, gan praktiskus ieteikumus politikas pilnveidei. Pētījumu rezultāti kalpos par pamatu rekomendāciju izstrādei sabiedrības saliedētības, pilsoniskās aktivitātes, valodas politikas, integrācijas un garīgās veselības uzlabošanai Latvijā.

Zinātniskās kapacitātes pieaugums un studējošo iesaiste zinātniskajā darbībā

Projekta komanda regulāri organizē izvērtēšanas un atgriezeniskās saites sanāksmes visām darba grupām, nodrošinot nepārtrauktu dalībnieku uzraudzību, atbalstu un uzdevumu precizēšanu, lai veicinātu mērķtiecīgu, koordinētu un kvalitatīvu zinātnisko darbu. Tāpat notiek aktīva stratēģiskā komunikācija ar dažādu jomu ekspertiem un pētniecības kopienām, nodrošinot sadarbību, kas veicina zināšanu pārnesei akadēmiskajā vidē, piemēram, pētnieki, kuri piedalās projektā, aktīvi integrē projekta rezultātus studiju procesā dažādās Latvijas Universitātes fakultātēs, veicinot nākamo paaudžu izpratni par sabiedrības saliedētības jautājumiem. Tika organizēta sekmīga konferences sesija “Saliedētības apziņas vektori pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstībai” Latvijas Universitātes 82. starptautiskajā zinātniskajā konferencē. Notiek arī starptautiskā sadarbība ar Oksfordas universitāti, Igaunijas Kultūras ministriju un Igaunijas Integrācijas fondu, Britu padomi (*British council*) Latvijā, un citām organizācijām.

Projektā aktīvi iesaistīti **seši doktoranti** no dažādām studiju – filozofijas, psiholoģijas, jurisprudences, ekonomikas un uzņēmējdarbības - jomām. Studējošiem tiek sniegta iespēja pilnveidot prasmes projektu izstrādē un īstenošanā, sekmēta arī jaunu zinātnisko publikāciju tapšana kopā ar pieredzējušiem projekta komandas pārstāvjiem.

Sociāli ekonomiskā ietekme

Projekta mērķis ir visaptveroši analizēt Latvijas saliedētības politiku, aptverot tās attīstību, īpatnības un pārvaldību, un lai to sasniegtu, projekta ietvaros tiek veicināta mērķtiecīga rīcībpolitikas pārstāvju iesaiste,

notiek informatīvas tikšanās ar ieinteresētajām pusēm, pieredzes apmaiņa un jaunu kopīgu iniciatīvu īstenošana.

Sadarbība ar politikas veidotājiem un institūcijām

Notiek regulāras tikšanās ar Kultūras ministriju, Sabiedrības integrācijas fondu, kurās projekta komanda iepazīstinājusi ar projekta norisi un sasniegtajiem rezultātiem.

Sadarbība ar pašvaldībām un vietējām iniciatīvām

Sadarbībā ar Liepājas pilsētas domi un Gulbenes novada domi uzsāktas lokālas iniciatīvas, tostarp Jaunliepājas kultūras nama kā sabiedrības virzīta kultūras centra izveide. Notiek aktīva sadarbība ar Rīgas apkaimju aliansi un citām nevalstiskajām organizācijām, lai veicinātu vietējo aktīvismu un sabiedrības iesaisti savas apkaimes attīstībā.

Starptautiska pieredzes apmaiņa

Notikusi dalība Igaunijas Kultūras ministrijas rīkotajā konferencē par integrāciju un saliedētu sabiedrību. Tās ietvaros bija iespēja apmainīties pieredzē ar ārvalstu ekspertiem un politikas veidotājiem, paplašinot pieeju sociālās saliedētības politikas jautājumiem.

Uz šo brīdi jau ir izveidojušās stratēģiskas partnerības, tiek identificēti politikas ieviešanas izaicinājumi, un tiek vērsta uzmanība uz pierādījumiem balstītām stratēģijām, lai sasniegtu projekta izvirzītos mērķus ilgtermiņā un ieviestu tos dzīvē. Formālais darbs pie politikas ieteikumu izstrādes sāksies 2025. gada maijā, bet jau šobrīd veiktās aktivitātes būtiski stiprina sasaisti starp zinātnei un politikas praksi.

Komunikācija un publicitāte

Plašāka sabiedrība tiek regulāri informēta par projekta norisēm un sasniegto, izmantojot dažādus komunikācijas kanālus:

- **sociālās tīklošanās vietnes.** Regulāri atjauninājumi par projekta progresu un pētījumu rezultātiem tiek publicēti [projekta Facebook lapā](#) un [Latvijas Universitātes projekta mājaslapā](#);
- **publiskās diskusijas.** Organizēti diskusiju pasākumi Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātrī, apspriežot identitātes, sabiedrības saliedētības un demokrātisko vērtību jautājumus. Tie pieejami vietnēs [youtube.com](#), [lsm.lv](#), [facebook.com](#);
- **reģionālās kultūras avīzes.** Izplatītas Gulbenē, Liepājā un Čiekurkalnā, sekmējot vietējo iedzīvotāju informētību un iesaisti;
- **atvērtās zinātnes iniciatīvas.** Organizētas klātienēs sabiedriskās tikšanās Čiekurkalnā, Jaunliepājā un Gulbenē, veicinot tiešo dialogu un līdzdalību kultūras plānošanā;
- **zinātnes popularizēšanas pasākumi.** Dalība Sarunu festivālā LAMPA, Demokrātijas festivālā Kuldīgā un diskusijas skolās, piesaistot skolēnus, nozares praktiķus un plašu sabiedrību;
- **mediju aktivitātes.** Pētnieku intervijas, raksti un diskusijas platformās Delfi, LSM, Telos, Satori, TV3, un radio programmās, stiprinot sabiedrisko diskusiju par būtiskiem sociālajiem jautājumiem;
- **četri Nacionālās enciklopēdijas šķirklī** – patiesības deflacionārās teorijas, Tolkots Pārsonss, Jirgens Hābermāss, diskusija par multikulturālismu;
- **klātienēs tikšanās par kultūrdzīves plānošanu** Čiekurkalnā, Jaunliepājā, Gulbenē.

Ekspertu vērtējums un rekomendācijas īstenotājiem

Eksperti atzīmē, ka, apvienojot teorētisku un empīrisku pieeju un iesaistot plašu akadēmiskā personāla loku, projekta ietvaros 12 mēnešu laikā ir sasniegts atzīstams progress. Darba grupu līdz šim izdarītais ir bijis vērtīgs un saskaņots ar projekta mērķiem, īpaši izceļot darba grupas “Socioloģija” un “Socioekonomiskā pētniecība” veikumu aptauju izstrādē, kā arī darba grupas “Identitāte un vērtības, pamatjēdzieni” veikto teorētisko analīzi un darba grupas “Atvērtā zinātne” aktivitātes. Projekts jau ir būtiski veicinājis humanitāro un sociālo zinātņu konkurētspēju Latvijā un uzlabojis starptautisko sadarbību, tostarp ar Oksfordas universitāti, kā arī piesaistījis papildu finansējumu un iesaisti jaunos pētniecības projektos. Eksperti pozitīvi novērtē sadarbību ar publisko sektoru, NVO un uzņēmumiem, kā arī rezultātu pieejamību saskaņā ar FAIR principiem. Seši doktoranti aktīvi

iesaistīti projekta īstenošanā, kas stiprina nākotnes pētniecības kapacitāti, lai gan būtu vēlams sniegt vairāk informācijas par viņu saikni ar projektu. Projekta vadība ir bijusi efektīva, veiksmīgi pārvarot gan paredzētos, gan neparedzētos riskus. Neskatoties uz dažiem kavējumiem, piemēram, iepirkuma procedūrās, kopumā projekta virzība un sasniegtie rezultāti ir augsti novērtējami un ar potenciālu nākotnē sasniegt izcilību.

Projekta turpinājumā **eksperti rekomendē**:

- **izstrādāt un publiskot projekta tīmekļa vietni.** Lai veicinātu projekta atpazīstamību, informācijas pieejamību un sabiedrības iesaisti, ir svarīgi izveidot atsevišķu projekta tīmekļa vietni, kurā būtu pieejami pētījumu rezultāti, aktivitāšu apraksti un atvērtās piekļuves materiāli;
- **vērst lielāku uzmanību zinātnisko rakstu publicēšanai augsta ietekmes faktora žurnālos.** Lai stiprinātu projekta zinātnisko ietekmi un starptautisko atpazīstamību, būtu lietderīgi mērķtiecīgāk plānot publikācijas starptautiski atzītās un augsta līmeņa akadēmiskos izdevumos;
- **detalizētāk atspoguļot darba grupu paveikto nākamajos ziņojumos.** Turpmāk projekta pārskatos būtu vēlams sniegt pilnīgāku informāciju par darba grupu paveikto, lai uzlabotu pārskatāmību un iespēju precīzāk izvērtēt projekta rezultātus;
- **precīzāk definēt doktorantu lomu projektā.** Lai pilnīgāk atspoguļotu projekta ieguldījumu jauno zinātnieku kapacitātes veidošanā, būtu ieteicams sniegt skaidrāku informāciju par viņu saistību ar konkrētām projekta aktivitātēm un rezultātiem.

Projekta zinātniskie rezultāti

Rezultāta veids	Plānots vidusposmā	Sasniegts vidusposmā	Plānots noslēgumā
Origināli zinātniskie raksti, kas publicēti citos Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	5	2 (plus 1 iesniegts)	16
Origināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos Q1 un Q2 kvartiles žurnālos vai konferenču rakstu krājumos	0	2	3
ERIH PLUS raksti	0	1	0
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	8	1 (4 tapšanā)	23
Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti Latvijas žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus	0	1	0
Konferenču materiāli (pilna teksta)	6	17	16
Konferenču materiāli (kopsavilkumi)	8	23	28
Ziņojumi par rīcībpolitikas ieteikumiem un rīcībpolitiku ietekmi	0	0	1
Zinātniskās datubāzes, datu kopas	0	1	1
Iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā	0	2	0
Aizstāvēts promocijas darbs, ievērojot programmas mērķi un uzdevumus	0	0	1
Citi pētniecības specifikai atbilstoši projekta rezultāti (tai skaitā dati), kas papildina iepriekš minētos rezultātus	4	13	4

Līdz projekta vidusposmam Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos ir publicēti četri un publicēšanai iesniegts viens oriģināls zinātniskais raksts, un vēl viens raksts publicēts datubāzē ERIH PLUS iekļautā izdevumā, tātad ir sasniegti vidusposmā izvirzītie mērķi šajā kategorijā. Nav sasniegts plānotais zinātnisko rakstu apjoms kategorijā "Citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus", iecerēto astoņu rakstu vietā publicēts viens (četri raksti ir tapšanā), bet viens raksts publicēts nacionāla līmeņa zinātniskajā žurnālā. Būtiski pārsniegts konferenču materiālu skaits gan pilna teksta, gan kopsavilkumu kategorijās, kas apliecina projekta īstenotāju aktīvo rezultātu izplatīšanu starptautiskās konferencēs. Tāpat jau projekta vidusposmā ir izstrādāta zinātniskā datu kopa, iesniegti divi jauni projektu pieteikumi, sasniegti arī citi projekta specifikai atbilstoši rezultāti, piemēram, raksti portālos Satori un Telos, Nacionālā enciklopēdija papildināta ar četriem šķirkljiem.

Publikācijas (SCOPUS un ERIH PLUS)

1. Lastovska A.; Medne, D.; Lāma G.; Grava J. The Development of Civic Competence in Higher Education to Support a Sustainable Society: The Case of Latvian Higher Education. - Sustainability, 2024, 16 (6): 2238, <https://doi.org/10.3390/su16062238>
2. Rostoks T.; Mieriņa I. NATO's reassurance and the willingness to defend one's country: survey evidence from Latvia. - European Security, 2024, <https://doi.org/10.1080/09662839.2024.2434087>
3. Kučs A.; Pleps J. Constitutional Identity Between Riga and Strasbourg: The Courts' Dialogue Developing Latvian Constitutional Law. - Journal of the University of Latvia. Law, 2024, <https://doi.org/10.22364/jull.17.12>
4. Lazdiņš J. Experience of Reforms to the State Social Insurance in the Republic of Latvia after Restoring the Independence of the State de facto. - Journal of the University of Latvia. Law, 2024, <https://doi.org/10.22364/jull.17.11>
5. Koroļeva I.; Krūmiņa M.; Elksne G. Transcending Boundaries: Navigating Identity and Belonging in Latvian Migration Narratives. - Journal of International Scientific Publications: Language, Individual & Society, 2024, 18, pp. 200-217., <https://doi.org/10.62991/lis1996421493>

Citas publikācijas

1. Šūpule I. Apdraudētais vairākums un pašpietiekamā minoritāte: integrācijas politikas galveno virzienu analīze Latvijā = The endangered majority and the self-sufficient minority: an analysis of the main directions of integration policy in Latvia. - Akadēmiskā dzīve, 2024, 60, 60.-70. lpp., <https://doi.org/10.22364/adz.60.06>
2. Volkovs V. Etnisko un nacionālo grupu kā morālu kopienu izpratne socioloģiskajā domā: Bernards Jaks un Jirgens Hābermāss. - Izaicinājumi Eiropas kultūrai vēsturē un mūsdienās = Challenges to European culture in history and today, 2024, pp. 175-190, <https://doi.org/10.5281/zenodo.14730549>

Zinātniskās datubāzes, datu kopas

1. Mirončuka K.; Kūlis M. DMP "State Research Programme "Vectors of societal cohesion" (VPP-KM-SPASA-2023/1 0002)", <https://zenodo.org/records/14012498>

Secinājumi

Valsts pētījumu programmas “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība” **mērķis** ir attīstīt Latvijas pilsoniskajā sabiedrībā un informācijas telpā notiekošo procesu pētniecību, pētīt to mijiedarbību, sociālo un ekonomisko ietekmi uz sabiedrības saliedētību un savstarpējo uzticēšanos, radīt jaunas zināšanas, integrēt tās mācību saturā un veicināt pētījumos balstītu nozaru politiku veidošanu un lēmumu pieņemšanu.

Programmas ietvaros finansēts viens projekta pieteikums VPP-SPASA-2023/1-0002 **“Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)”**, kuram tika piešķirts viss pieprasītais finansējums 1 162 500 eiro apmērā, un tas jāīsteno no 2023. gada 21. decembra līdz 2025. gada 20. decembrim.

Pēc projekta 12 mēnešu īstenošanas tika iesniegts vidusposma zinātniskais pārskats, kam veikta zinātniskā izvērtēšana. Ārvalstu eksperti izvērtējuši projekta zinātnisko devumu, sasniegto un paredzamo projekta ietekmi un tā īstenošanu, konsolidētajā vērtējumā rekomendējot **“Turpināt projektu”**.

Līdz projekta vidusposmam veikta padziļināta **Latvijas sabiedrības saliedētības politikas analīze**, apvienojot starpdisciplināras pieejas filozofijā, socioloģijā, jurisprudencē un citās jomās. Tiek īstenotas plašas aptaujas par sabiedrības saliedētību un etnisko grupu integrāciju, analizēti kultūras pasākumu ietekmes dati uz pilsonisko līdzdalību. Pētījumi atklājuši **konstitucionālās identitātes un uzticēšanās problēmas**, kā arī izaicinājumus valodas politikā un medijpratībā. Projekta ietvaros tiek **izstrādāti rīcībpolitikas ieteikumi sabiedrības saliedētības stiprināšanai**, balstoties gan uz kvantitatīvajiem, gan kvalitatīvajiem datiem. Notikusi cieša sadarbība ar Kultūras ministriju, pašvaldībām un starptautiskajiem partneriem, stiprinot sasaisti starp zinātni un politikas veidošanu, seši doktoranti aktīvi iesaistīti projektā, veicinot jauno pētnieku ataudzi, un projekta rezultāti jau tiek izmantoti studiju procesā. Ieinteresētās puses un plašāka sabiedrība informēta par projekta norisēm caur medijiem, sociālajiem tīkliem, diskusijām un dažādām sabiedriskām aktivitātēm. Projekts būtiski sekmē izpratni par sabiedrības saliedētības mehānismiem Latvijā un sniedz pamatu ilgtspējīgām politikas izmaiņām šajā jomā.

Eksperti novērtējuši projekta īstenošanu pirmajos 12 mēnešos kā veiksmīgu, atzīmējot būtiskus sasniegumus gan zinātniskajā darbā, gan starptautiskajā sadarbībā. Īpaši izcelts darba grupu ieguldījums aptauju izstrādē, teorētiskajā analīzē un atvērtās zinātnes aktivitātēs. Projekta vadība ir bijusi efektīva, savukārt doktorantu iesaiste veicina pētniecības kapacitātes stiprināšanu. Lai vēl vairāk uzlabotu rezultātus, eksperti rekomendē izveidot projekta tīmekļa vietni, stiprināt zinātnisko publikāciju kvalitāti un detalizētāk atspoguļot darba grupu ieguldījumu.

Projektu plānots īstenot līdz **2025. gada 20. decembrim**, kad tiks iesniegts projekta noslēguma zinātniskais pārskats un būs iespējams novērtēt programmas ietvaros izvirzīto un projekta ietvaros sasniegto mērķu un uzdevumu nozīmību un ietekmi.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja **Latvijas Zinātnes padome**